

Program specjalizacji

w dziedzinie

BALNEOLOGII I MEDYCYNY FIZYKALNEJ

dla lekarzy posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: alergologii, anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgii dziecięcej, chirurgii ogólnej, chorób płuc, chorób płuc dzieci, chorób wewnętrznych, dermatologii i wenerologii, kardiochirurgii, medycyny ogólnej, medycyny pracy, medycyny ratunkowej, medycyny rodzinnej, neurologii, neurologii dziecięcej, neurochirurgii, okulistyki, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, otolaryngologii, otolaryngologii dziecięcej, otorynolaryngologii, otorynolaryngologii dziecięcej, pediatrii, położnictwa i ginekologii, rehabilitacji medycznej, reumatologii, reumatologii dziecięcej, urologii lub urologii dziecięcej

AKTUALIZACJA 2018

Warszawa 2014

Z upoważnienia Ministra Zdrowia
DYREKTOR
Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Jakub Berezowski

13 LIS. 2018

zgodnie z załącznikiem nr 6, pkt I „Wykaz specjalizacji lekarskich”, lp. 5, do rozporządzenia
Ministra Zdrowia z dnia 2 stycznia 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy
i lekarzy dentystów (Dz. U. poz. 26)

Program specjalizacji opracował zespół ekspertów w składzie:

1. Dr n. med. Robert Szafkowski –konsultant krajowy w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej;
2. Prof. dr hab. Irena Ponikowska – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Dr Jacek Chojnowski – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Prof. dr hab. Włodzimierz Samborski – przedstawiciel konsultanta krajowego;
5. Prof. dr hab. Krzysztof Marczewski – przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Balneologii i Medycyny Fizykalnej;
6. Dr n. med. Jerzy Pasadyn – przedstawiciel Naczelnej Rady Lekarskiej;
7. Dr n. med. Piotr Kalmus – przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

I. CELE SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Cele ogólne

- 1) nabycie wiedzy szczegółowej pozwalającej na prawidłowe i efektywne stosowanie metod balneologicznych i fizykoterapeutycznych w leczeniu chorób kwalifikujących się do tych metod leczenia;
- 2) pogłębienie wiedzy teoretycznej i praktycznej w zakresie medycyny klinicznej;
- 3) nabycie nowych umiejętności teoretycznych i praktycznych w zakresie mechanizmów działania i prawidłowego zastosowania metod leczniczych z zakresu balneologii, medycyny fizykalnej i leczenia uzdrowiskowego;
- 4) nabycie wiedzy o kojarzeniu metod balneologicznych i fizykoterapeutycznych między sobą, a także o kojarzeniu ich z innymi metodami terapeutycznymi.

2. Uzyskane kompetencje zawodowe

Lekarz po ukończeniu modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej uzyska kwalifikacje upoważniające do pracy i zajmowania stanowisk kierowniczych w:

- 1) klinikach balneologii i medycyny fizykalnej;
- 2) zakładach lecznictwa uzdrowiskowego dla dzieci i dorosłych: szpitalach uzdrowiskowych, sanatoriach, poradniach uzdrowiskowych, zakładach przyrodoleczniczych;
- 3) zakładach i gabinetach fizjoterapii;
- 4) poradniach medycyny fizykalnej;
- 5) zakładach rehabilitacji: poradniach i oddziałach;
- 6) zajmowania stanowisk lekarza naczelnego uzdrowiska;
- 7) zajmowania stanowisk konsultantów w dziedzinie balneologii;
- 8) zajmowania stanowisk konsultantów w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 9) zajmowania innych stanowisk, w których wymagana jest wiedza z balneologii i medycyny fizykalnej.

3. Uzyskane kompetencje społeczne

Lekarz w czasie trwania modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej kształtuje i rozwija postawę etyczną oraz doskonali kompetencje zawodowe, a w szczególności:

- 1) kierowanie się w swoich działaniach nadrzędną zasadą dobra chorego;
- 2) respektowanie społecznie akceptowanego systemu wartości oraz zasad deontologicznych;
- 3) umiejętność podejmowania decyzji oraz gotowość wzięcia odpowiedzialności za postępowanie swoje i powierzonego sobie zespołu;

- 4) umiejętność właściwej organizacji pracy własnej i harmonijnej współpracy w zespole;
- 5) umiejętność nawiązywania relacji z pacjentem oraz rodziną i opiekunem pacjenta, z poszanowaniem godności osobistej oraz zróżnicowania kulturowego, etnicznego i społecznego;
- 6) znajomość psychologicznych uwarunkowań relacji lekarz-pacjent;
- 7) umiejętność przekazywania informacji o stanie zdrowia, rokowaniach i postępowaniu diagnostyczno-terapeutycznym.

II. WYMAGANA WIEDZA

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej wykaże się przedstawioną poniżej wiedzą:

1. Wiedza w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej:

- 1) wiedza szczegółowa z balneologii i medycyny fizykalnej;
- 2) metody lecznicze z zakresu balneologii i medycyny uzdrowiskowej;
- 3) podstawowa, nowoczesna wiedza kliniczna z zakresu kierunków leczniczych reprezentowanych w uzdrowisku, a także innych schorzeń, w których zastosowanie znajdują metody z balneologii i medycyny fizykalnej;
- 4) wiedza z zakresu wybranych problemów diagnostycznych potrzebnych do prowadzenia i monitorowania leczenia, w tym umiejętności wykonania i interpretacji testów diagnostycznych;
- 5) szczegółowa wiedza z zakresu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i profilaktyki w chorobach zgodnych z uzdrowiskowymi kierunkami leczniczymi, wskazaniami i przeciwwskazaniami, a także w zakresie innych schorzeń, w których zastosowanie znajdują metody balneofizykalne.

2. Wiedza podstawowa w zakresie:

- 1) podstaw fizyki, chemii, biofizyki i fizjologii mających zastosowanie w balneologii i medycynie fizykalnej;
- 2) działania bodźców leczniczych stosowanych w leczeniu, mechanizmów ich działania na ustrój, reakcji miejscowych i ogólnych, reakcji na pojedyncze bodźce i serie bodźców;
- 3) fizjologicznej roli skóry w odbieraniu bodźców balneologicznych i fizykoterapeutycznych;
- 4) fazowego przebiegu reakcji adaptacyjnych zachodzących pod wpływem bodźców leczniczych u chorych poddanych leczeniu;
- 5) podstaw immunologii klinicznej w aspekcie uzdrowiskowym i medycyny fizykalnej;
- 6) podstawowych surowców leczniczych w naszym kraju: wody mineralne, gazy i peloidy – zasoby i eksploatacja;
- 7) mechanizmów działania metod leczniczych i profilaktycznych stosowanych w balneologii i medycynie fizykalnej;
- 8) zasad łączenia zabiegów balneologicznych i fizykoterapeutycznych między sobą, a także kojarzenia ich z innymi metodami terapeutycznymi;
- 9) zasad profilaktyki uzdrowiskowej pierwotnej i wtórnej, promocji zdrowia i odnowy biologicznej w uzdrowisku;
- 10) zasad rehabilitacji z wykorzystaniem metod balneologii i medycyny fizykalnej, prowadzonej w uzdrowisku i poza nim;
- 11) zasad odnowy biologicznej w leczeniu uzdrowiskowym i pozauzdrowiskowym;
- 12) zasad organizacji zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, zakładów i gabinetów medycyny fizykalnej i fizjoterapii;

- 13) zasad funkcjonowania zakładu przyrodoleczniczego;
- 14) zasad funkcjonowania poradni fizykoterapii i rehabilitacji;
- 15) przepisów prawa uzdrowskiego oraz zasad bhp w balneoterapii i fizykoterapii;
- 16) zasad kierowania i kwalifikowania chorych do leczenia uzdrowskiego;
- 17) kierunków i profili leczniczych uzdrowsk;
- 18) wskazań i przeciwwskazań ogólnych i szczegółowych do leczenia uzdrowskiego;
- 19) żywienia racjonalnego i dietetycznego w uzdrowsku;
- 20) podstaw psychologii klinicznej;
- 21) podstaw balneochemii, a w tym właściwości chemiczne i biochemiczne wód leczniczych, klasyfikacja wód mineralnych i leczniczych, chemizm wód leczniczych, mikrobiologia wód leczniczych, właściwości fizyczne i chemiczne peloidów, ich klasyfikacja, mikrobiologia borowin, wielkość zasobów złóż borowinowych, typów złóż borowinowych, występowanie złóż w Polsce;
- 22) podstaw higieny uzdrowskowej, w tym naturalnych surowców leczniczych;
- 23) podstaw geologii uzdrowskowej, w tym: geneza powstawania złóż wód mineralnych i peloidów, zasoby naturalne uzdrowsk w Polsce, ochrona złóż leczniczych;
- 24) podstaw hydrologii wód leczniczych i ochrony eksploatacji źródeł wód mineralnych;
- 25) zasad ochrony środowiska uzdrowskowego;
- 26) zasad komputerowego planowania zabiegów balneofizykalnych;
- 27) zasad konstruowania programów edukacyjnych dla chorych;
- 28) zasad stosowania i zapisywania zaopatrzenia ortopedycznego (ortezy, protezowanie);

- 29) podstaw najnowszej wiedzy klinicznej z zakresu kierunków leczniczych reprezentowanych w lecznictwie uzdrowskowym, a także w zakresie innych schorzeń, w których zastosowanie znajdują metody fizykoterapii, szczególnie: reumatologii, ortopedii, neurologii, kardiologii, hipertensjologii, angiologii, diabetologii, endokrynologii, otyłości, osteoporozy, ginekologii, pulmonologii, laryngologii, dermatologii, gastroenterologii, urologii i nefrologii, pediatrii, okulistyki, geriatryi, onkologii, medycyny paliatywnej i estetycznej.

3. Wiedza szczegółowa – znajomość metod leczniczych z balneologii i medycyny fizykalnej:

- 1) mechanizm działania, zastosowanie lecznicze i profilaktyczne kąpiele mineralnych leczniczych: solankowych, kwasowęglowych, siarczkowo-siarkowodorowych i radonowych;
- 2) zastosowanie lecznicze wód mineralnych do inhalacji i irygacji;
- 3) zastosowanie wód mineralnych do kuracji pitnej (krenoterapia), sposoby dawkowania, rodzaje dawek, wybór odpowiedniej wody do choroby, mechanizmy działania miejscowego i ogólnego, wskazania i przeciwwskazania lecznicze;
- 4) rodzaje procedur balneologicznych z udziałem gazów, mechanizm działania i zastosowanie lecznicze: dwutlenku węgla, siarkowodoru, radonu, ozonu, tlenu, powietrza;
- 5) rodzaje procedur balneologicznych z użyciem peloidów, mechanizm działania leczniczego, zastosowanie lecznicze peloidów: borowiny, pasty borowinowej, gytii, fango, preparatów borowinowych i innych peloidów;
- 6) rodzaje, mechanizm działania i zastosowanie lecznicze procedur hydroterapeutycznych: kąpiele o stopniowanej temperaturze, kąpiele przegrzewające, natryski, kąpiele w basenie, kąpiele perełkowe, masaż podwodny, hydromasaż automatyczny, wybrane zabiegi Kneippa;

- 7) kinezyterapia: rodzaje ćwiczeń fizycznych i aktywności fizycznej mających zastosowanie w leczeniu uzdrowiskowym, gabinetach fizykoterapii i rehabilitacji oraz znajomość zasad specjalnych technik kinezyterapii, w tym PNF i metody McKenziego;
- 8) podstawy talassoterapii;
- 9) podstawy subterraneoterapii;
- 10) podstawy teoretyczne i zastosowanie lecznicze procedur hiperbarycznych;
- 11) elektroterapia: rodzaje procedur, mechanizmy działania na organizm i zastosowanie lecznicze: prądu stałego, prądów impulsowych małej częstotliwości, prądów średniej częstotliwości – interferencyjnych oraz prądów wielkiej częstotliwości;
- 12) mechanizm działania na organizm, rodzaje procedur, parametry i zastosowanie lecznicze zabiegów z zakresu magnetoterapii;
- 13) mechanizm działania na organizm, rodzaje procedur, parametry i zastosowanie lecznicze ultrasonoterapii;
- 14) mechanizm działania na organizm, rodzaje procedur, parametry i zastosowanie lecznicze procedur z zakresu krioterapii miejscowej i ogólnoustrojowej;
- 15) mechanizm działania na organizm, rodzaje procedur, parametry i zastosowanie lecznicze procedur z zakresu ciepłolecznictwa, znajomość mechanizmów termoregulacji u człowieka;
- 16) mechanizm działania na organizm, rodzaje i procedur, parametry i zastosowanie lecznicze procedur z zakresu światłolecznictwa;
- 17) mechanizm działania na organizm, rodzaje procedur, parametry i zastosowanie lecznicze procedur z zakresu laseroterapii;
- 18) znajomość rodzajów masażu, głównych technik, mechanizmu działania i zastosowania leczniczego.

4. Diagnostyka: ocena kliniczna, wykonanie i interpretacja testów diagnostycznych:

- 1) technika badania i podstawowe testy czynnościowe w: chorobach układu krążenia, oddechowego, nerwowego, kostno-stawowego, cukrzycy, chorobach skóry i innych;
- 2) diagnostyka funkcjonalna u pacjentów z chorobami układu ruchu;
- 3) badania funkcjonalne w chorobach układu ruchu;
- 4) zasady elektrodiagnostyki ilościowej i jakościowej: reobaza, chronaksja, krzywa it, współczynnik akomodacji, prawo skurczów oraz znajomość interpretacji wyników badań elektromiograficznych;
- 5) zasady i sposoby wykonywania i zastosowanie testów z zakresu światłolecznictwa – test rumieniowy;
- 6) podstawowa diagnostyka w kinezyterapii (ocena wydolności fizycznej, tolerancji na wysiłek fizyczny);
- 7) podstawowa diagnostyka ultrasonograficzna – interpretacja wyników;
- 8) znajomość podstaw diagnostyki fotodynamicznej.

5. Wiedza szczegółowa z zakresu leczenia i profilaktyki chorych, zgodnie z kierunkami leczniczymi, wskazaniami i przeciwwskazaniami:

- 1) zasady stosowania leczenia balneofizykalnego, znajomość programów leczniczych i standardów w następujących chorobach, w których wskazane jest leczenie uzdrowiskowe: układu krążenia, chorób gastroenterologicznych, pulmonologicznych, laryngologicznych, endokrynologicznych, metabolicznych, urologicznych i nefrologicznych, ginekologicznych, reumatycznych, ortopedycznych, neurologicznych, dermatologicznych, dziecięcych, chorób geriatrycznych, w stanach

po leczeniu niektórych chorób onkologicznych, u wybranych pacjentów po przeszczepie narządów;

- 2) znajomość programów profilaktycznych realizowanych w lecznictwie uzdrowiskowym w zakresie: profilaktyki chorób układu krążenia (czynniki ryzyka), chorób nowotworowych (profilaktyka czynników ryzyka), układu oddechowego, chorób metabolicznych, spowolnienia starzenia i anti-aging, uzdrowiskowego programu antynikotynowego.

III. WYMAGANE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNE

Oczekuje się, że po ukończeniu modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej lekarz wykaże się umiejętnościami:

- 1) stosowania procedur balneologicznych, dawkowania zabiegów, ustalania parametrów, opierając się na wskazaniach i przeciwwskazaniach leczniczych;
- 2) konstruowania programów leczniczych dla pacjentów w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej, prawidłowo kojarząc różne metody lecznicze;
- 3) programowania leczenia z zakresu balneologii i medycyny fizykalnej we wszystkich profilach leczenia uzdrowiskowego, tj. chorobach: ortopedyczno-urazowych, układu nerwowego, reumatycznych, kardiologicznych, górnych i dolnych dróg oddechowych, układu trawienia, cukrzycy, otyłości, endokrynologicznych, osteoporozie, chorobach skóry, kobiecych, nerek i dróg moczowych, krwi i układu krwiotwórczego oraz chorób oka i przydatków oka, a także w zakresie innych schorzeń, w których zastosowanie znajdują te metody;
- 4) programowania leczenia fizykalnego u pacjentów poradni medycyny fizykalnej, rehabilitacyjnej, fizjoterapeutycznej;
- 5) wykonania i interpretacji swoistych testów diagnostycznych w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej;
- 6) wykonania i interpretacji testów czynnościowych w zakresie oceny układu ruchu oraz interpretacji testów w zakresie układu krążenia, oddychania i innych układów;
- 7) zapisywania i samodzielnego wykonania procedur z wód mineralnych: kąpiele leczniczych, inhalacji, kuracji pitnej wodami mineralnymi, z uwzględnieniem dawkowania, wskazań i przeciwwskazań;
- 8) zapisywania i samodzielnego wykonania procedur z borowiny i produktów borowinowych oraz innych peloidów z uwzględnieniem dawkowania, wskazań i przeciwwskazań;
- 9) wykonania wszystkich procedur z zakresu hydroterapii z uwzględnieniem dawkowania, wskazań i przeciwwskazań;
- 10) planowania procedur z zakresu kinezyterapii, oceny efektów leczenia uzyskanych tą metodą w zakresie układu krążenia, narządu ruchu, działań metabolicznych i innych;
- 11) leczenia chorych, posługując się metodami balneologicznymi, fizykoterapeutycznymi i klimatoterapeutycznymi zgodnie z nowoczesnymi rekomendacjami i standardami;
- 12) masażu leczniczego, prawidłowego zlecenia tych zabiegów z uwzględnieniem wskazań i przeciwwskazań;
- 13) interpretowania wpływu czynników bioklimatycznych na efekty leczenia uzdrowiskowego;
- 14) planowania procesu leczenia uzdrowiskowego w oparciu o wiedzę na temat adaptacji aklimatyzacji;

- 15) programowania zabiegów klimatoterapeutycznych w oparciu o wykonane testy i badania biometeorologiczne;
- 16) programowania i prowadzenia samodzielnie zajęć w ramach edukacji zdrowotnej;
- 17) wykonania procedur z zakresu elektrolecznictwa, tj. z wykorzystaniem prądu stałego, małych, średnich i wielkich częstotliwości, stosując wiedzę na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 18) wykonania procedur elektrostymulacji wykorzystujących różne mechanizmy, z wykorzystaniem wiedzy na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 19) wykonania procedur z zakresu magnetoterapii, z wykorzystaniem wiedzy na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 20) wykonania procedur z zakresu ultrasonoterapii, z wykorzystaniem wiedzy na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 21) wykonania procedur z zakresu światłolecznictwa w zakresie promieniowania podczerwonego, widzialnego i ultrafioletowego, z wykorzystaniem wiedzy na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 22) wykonania procedur z zakresu laseroterapii, z wykorzystaniem wiedzy na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 23) wykonania procedur z zakresu krioterapii miejscowej i ogólnoustrojowej, wykorzystując różne mechanizmy oziębiania na podstawie wiedzy na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 24) wykonania procedur z zakresu ciepłolecznictwa, z wykorzystaniem wiedzy na temat mechanizmów działania, parametrów zabiegowych, wskazań i przeciwwskazań do leczenia;
- 25) stosowania podstawowych diet w leczeniu uzdrowiskowym, prawidłowego doboru żywienia do chorób i stanu odżywienia pacjenta w uzdrowisku;
- 26) zapisania w sposób prawidłowy koniecznego sprzętu zaopatrzenia ortopedycznego (protezy, ortozy), zapisywania i dystrybucji zaopatrzenia ortopedycznego.

IV. FORMY I METODY SZKOLENIA

A – Kursy specjalizacyjne

Uwaga: Lekarz uzyska zaliczenie tylko tych kursów, które zostały wpisane na prowadzoną przez CMKP listę kursów specjalizacyjnych, publikowaną corocznie na stronie internetowej CMKP: www.cmkp.edu.pl.

Czas trwania kursów jest określony w dniach i godzinach dydaktycznych, przy czym 1 godzina dydaktyczna = 45 minut. Łączny czas trwania poszczególnych zajęć dydaktycznych w trakcie jednego dnia kursu nie może przekraczać 8 godzin dydaktycznych.

Wybrane kursy specjalizacyjne mogą być realizowane w formie e-learningowej.

1. Kurs wprowadzający: „Podstawy teoretyczne i praktyczne balneologii i medycyny fizykalnej”

Cel kursu: zapoznanie z podstawową wiedzą z zakresu medycyny uzdrowiskowej, bioklimatologii, balneochemii, hydrologii wód leczniczych i higieny uzdrowiskowej.

Zakres wiedzy:

- 1) miejsce i rola współczesnej balneologii i medycyny fizykalnej wśród innych dyscyplin medycznych;
- 2) podstawy kliniczne balneologii i medycyny fizykalnej;
- 3) podstawowe mechanizmy działania bodźców leczniczych balneologicznych i fizykoterapeutycznych;
- 4) rola skóry w odbieraniu bodźców leczniczych;
- 5) zasady funkcjonowania zakładu przyrodoleczniczego oraz gabinetu i zakładu fizykoterapii poza uzdrowiskiem;
- 6) podstawy balneochemii wód mineralnych i peloidów;
- 7) podstawy hydrologii wód leczniczych i ochrona eksploatacji źródeł;
- 8) ochrona środowiska uzdrowiskowego;
- 9) podstawy higieny uzdrowiskowej;
- 10) podstawowe akty prawne;
- 11) etyczne aspekty medycyny uzdrowiskowej.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych). Lekarz uczestniczy w kursie w pierwszym roku trwania modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

2. Kurs: „Metody lecznicze balneologii i medycyny fizykalnej”

Cel kursu: zapoznanie z głównymi działaniami i metodami w balneologii, medycynie fizykalnej oraz medycynie uzdrowiskowej.

Zakres wiedzy:

- 1) przegląd metod balneologicznych i fizykoterapeutycznych;
- 2) balneoterapia z wykorzystaniem wód mineralnych: kąpiele lecznicze, inhalacje, irygacje, kuracja pitna wodami leczniczymi;
- 3) podstawy klimatoterapii;
- 4) hydroterapia – rodzaje procedur, mechanizm działania, zastosowanie lecznicze;
- 5) termoterapia, w tym ciepłolecznictwo i zimnolecznictwo – krioterapia;
- 6) elektroterapia i elektrodiagnostyka;
- 7) światłolecznictwo (aktynoterapia);
- 8) laseroterapia;
- 9) magnetoterapia;
- 10) ultrasonoterapia;
- 11) masaże lecznicze;
- 12) zasady łączenia procedur balneologicznych i fizykoterapeutycznych w programy;
- 13) psychologiczne problemy lecznictwa uzdrowiskowego;
- 14) zasady żywienia dietetycznego;
- 15) odnowa biologiczna w lecznictwie uzdrowiskowym i zakładach fizjoterapii.

Czas trwania kursu: 10 dni (80 godzin dydaktycznych). Lekarz uczestniczy w kursie w pierwszym roku trwania modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

3. Kurs: „Postępowanie lecznicze w chorobach, w których mają zastosowanie metody balneologii i medycyny fizykalnej z uwzględnieniem wskazań i przeciwwskazań”

Cel kursu: zapoznanie z programami leczniczymi i standardami w balneologii i medycynie fizykalnej oraz uzupełnienie wiedzy klinicznej w poszczególnych chorobach.

Zakres wiedzy:

- 1) podstawy kliniczne reumatologii i stosowanie metod i programów balneofizykalnych;
- 2) choroby ortopedyczne w lecznictwie uzdrowiskowym i medycynie fizykalnej;
- 3) rehabilitacja układu ruchu w lecznictwie uzdrowiskowym;
- 4) poradnictwo i zapisywanie zaopatrzenia ortopedycznego w chorobach układu ruchu;
- 5) podstawy neurologii klinicznej i zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 6) podstawy diabetologii klinicznej i zasady stosowania procedur i programów leczniczych w leczeniu powikłań cukrzycowych;
- 7) podstawy pediatrii i zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych w chorobach wieku rozwojowego;
- 8) podstawy pulmonologii klinicznej i zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 9) podstawy laryngologii klinicznej i zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 10) podstawy kardiologii klinicznej i zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 11) nadciśnienie tętnicze – zasady leczenia balneofizykalnego;
- 12) podstawy dermatologii klinicznej i zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 13) otyłość – podstawy kliniczne i zasady leczenia uzdrowiskowego;
- 14) nefrologia i urologia – podstawy kliniczne oraz zasady stosowania metod i programów balneofizykalnych;
- 15) ginekologia – podstawy kliniczne oraz zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 16) endokrynologia – podstawy kliniczne oraz zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 17) gastroenterologia – podstawy kliniczne oraz zasady stosowania procedur i programów balneofizykalnych;
- 18) podstawy geriatry – metody i programy leczenia balneofizykalnego;
- 19) neuropsychologia w praktyce lekarza uzdrowiskowego i poradni fizykoterapii;
- 20) medycyna estetyczna w warunkach uzdrowiskowych.

Czas trwania kursu: 10 dni (80 godzin dydaktycznych). Lekarz uczestniczy w kursie w drugim roku trwania modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzanego przez kierownika kursu.

4. Kurs: „Ratownictwo medyczne”

Cel kursu:

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu kursu wykaże się znajomością zaawansowanych technik resuscytacji krążeniowo-oddechowej oraz ratunkowego leczenia urazów.

Zakres wiedzy:

Dzień I. Wprowadzenie do medycyny ratunkowej, mechanizmy powstawania bólu oraz metody kontroli bólu przewlekłego:

- 1) historia rozwoju medycyny ratunkowej;
- 2) założenia organizacyjne i zadania medycyny ratunkowej we współczesnych systemach ochrony zdrowia. Podstawy prawne w Polsce;
- 3) struktura, organizacja i funkcjonowanie szpitalnego oddziału ratunkowego;
- 4) epidemiologia nagłych zagrożeń zdrowia i życia;
- 5) monitorowanie funkcji życiowych i ocena kliniczna pacjenta w szpitalnym oddziale ratunkowym;
- 6) śródszpitalna segregacja medyczna - *triage* śródszpitalny, dokumentacja medyczna, ruch chorych w SOR;
- 7) definicja i patomechanizm bólu przewlekłego;
- 8) klasyfikacja bólu;
- 9) ocena kliniczna chorego z bólem;
- 10) ocena nasilenia bólu (ilościowa) - skale bólowe;
- 11) charakterystyka bólu (ocena jakościowa) - kwestionariusze i inne narzędzia oceny jakościowej;
- 12) ocena skuteczności leczenia bólu przewlekłego;
- 13) ocena kliniczna chorego z bólem przewlekłym;
- 14) farmakoterapia bólu;
- 15) niefarmakologiczne metody kontroli bólu;
- 16) skutki niewłaściwej kontroli bólu.

Dzień II. Zaawansowana resuscytacja krążeniowo-oddechowa:

- 1) epidemiologia, klinika i diagnostyka nagłego zatrzymania krążenia;
- 2) podstawy zaawansowanej resuscytacji oddechowej u dorosłych: ratunkowa drożność dróg oddechowych, techniki prowadzenia oddechu zastępczego, monitorowanie jakości i skuteczności wentylacji zastępczej;
- 3) podstawy zaawansowanej resuscytacji krążenia u dorosłych: techniki bezprzyrządowego wspomaganie krążenia, technologie krążenia zastępczego, monitorowanie jakości i skuteczności krążenia zastępczego;
- 4) elektroterapia w nagłym zatrzymaniu krążenia i w stanach zagrażających NZK;
- 5) ratunkowe dostępy donaczyniowe;
- 6) farmakoterapia nagłego zatrzymania krążenia.

Dzień III. Zaawansowana resuscytacja krążeniowo-oddechowa (cd.):

- 1) epidemiologia i klinika nagłych zatrzymań krążenia u dzieci, odrębności anatomiczno-fizjologicznych wieku dziecięcego;
- 2) specyfika zaawansowanej resuscytacji krążeniowo-oddechowej noworodków, niemowląt i dzieci: drożność dróg oddechowych, wentylacja zastępcza, wspomaganie krążenia, farmako- i płynoterapia;
- 3) współczesne zalecenia i algorytmy prowadzenia resuscytacji krążeniowo-oddechowej: zespół resuscytacyjny - jego zadania i monitorowanie skuteczności;
- 4) resuscytacja krążeniowo-oddechowa w sytuacjach szczególnych: wstrząs anafilaktyczny, wstrząs kardiogeny, wstrząs septyczny, resuscytacja ciężarnych, podtopienie, hipotermia, porażenie prądem/piorunem, ostry zespół wieńcowy, “udar

mózgowy;

- 5) etyczne i prawne aspekty resuscytacji krążeniowo-mózgowej, DNR, stwierdzenie zgonu, śmierć mózgu;
- 6) wprowadzenie do intensywnej terapii poresuscytacyjnej: wentylacja zastępcza, protekcja centralnego układu nerwowego, hipotermia terapeutyczna, terapia nerkozastępcza, tlenoterapia hiperbaryczna.

Dzień IV. Ratunkowe leczenie urazów:

- 1) epidemiologia okołourazowych mnogich, ciężkich obrażeń ciała;
- 2) zadania ratownictwa medycznego i medycyny ratunkowej w postępowaniu okołourazowym: centra urazowe w Polsce - legislacja, finansowanie;
- 3) wstępna ocena poszkodowanych i postępowanie ratunkowe w mnogich obrażeniach okołourazowych w okresie przedszpitalnym: ocena kinetyki urazu, raport przedszpitalny, przekaz telemedyczny, transport chorego z obrażeniami okołourazowymi;
- 4) ocena wtórna pacjenta z mnogimi obrażeniami w szpitalnym oddziale ratunkowym: resuscytacja okołourazowa, **triage** śródszpitalny, diagnostyka przyłóżkowa, skale ciężkości urazów;
- 5) **Trauma team**: organizacja, zadania w leczeniu wstępnym obrażeń, ocena skuteczności;
- 6) krwotoki, okołourazowa resuscytacja płynowa;
- 7) wybrane procedury leczenia okołourazowego: drożność dróg oddechowych, torakotomia ratunkowa, drenaż opłucnowy, *damage control*

Dzień V. Ratunkowe leczenie urazów (cd.):

- 1) specyfika urazów i postępowania okołourazowego u dzieci;
- 2) wybrane sytuacje leczenia okołourazowego: urazy u ciężarnych, obrażenia u osób w wieku podeszłym, urazy głowy i rdzenia kręgowego, urazy twarzoczaszki, urazy narządu wzroku, urazy klatki piersiowej, urazy kończyn, urazy jamy brzusznej i miednicy małej, urazy oparzeniowe, urazy postrzałowe;
- 3) zdarzenia masowe i katastrofy, *triage* przedszpitalny.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz sprawdzian testowy i sprawdzian praktyczny z wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

5. Kurs: „Zdrowie publiczne”

Część I: Zdrowie publiczne

Zakres wiedzy:

1. Wprowadzenie do zagadnień zdrowia publicznego:

- 1) ochrona zdrowia a zdrowie publiczne, geneza, przedmiot zdrowia publicznego jako dyscypliny naukowej i działalności praktycznej;
- 2) wielosektorowość i multidyscyplinarność ochrony zdrowia, prozdrowotna polityka publiczna w krajach wysokorozwiniętych;
- 3) aktualne problemy zdrowia publicznego w Polsce i UE.

2. Organizacja i ekonomika zdrowia:

- 1) systemy ochrony zdrowia na świecie - podstawowe modele organizacji i finansowania, transformacje systemów - ich przyczyny, kierunki i cele zmian;
- 2) zasady organizacji i finansowania systemu opieki zdrowotnej w Polsce;
- 3) instytucje zdrowia publicznego w Polsce: Państwowa Inspekcja Sanitarna, Państwowa

Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Krajowe Centrum Do Spraw AIDS, zadania własne samorządu terytorialnego oraz administracji centralnej: organizacja, zadania, instrumenty działania;

- 4) wspólnotowe i międzynarodowe regulacje prawne ochrony zdrowia;
- 5) podstawowe pojęcia ekonomii zdrowia: popyt i podaż świadczeń zdrowotnych; odmienności rynku świadczeń zdrowotnych od innych towarów i usług, asymetria informacji i pełnomocnictwo, koncepcje potrzeby zdrowotnej, równość i sprawiedliwość społeczna oraz efektywność jako kryterium optymalnej alokacji zasobów, koszty bezpośrednie i pośrednie choroby, koszty terapii i następstw choroby;
- 6) ocena technologii medycznych jako narzędzie podejmowania decyzji alokacji publicznych środków na opiekę zdrowotną;
- 7) zasady funkcjonowania systemu refundacji leków w Polsce: cele i narzędzia polityki lekowej państwa a regulacje wspólnotowe;
- 8) wskaźniki stanu zdrowia i funkcjonowania opieki zdrowotnej w krajach OECD.

3. Zdrowie ludności i jego ocena:

- 1) pojęcie zdrowia i choroby - przegląd wybranych koncepcji teoretycznych;
- 2) społeczne i ekonomiczne determinanty zdrowia;
- 3) podstawowe pojęcia epidemiologii, mierniki rozpowszechnienia zjawisk zdrowotnych w populacji;
- 4) epidemiologia jako narzędzie zdrowia publicznego: źródła informacji o sytuacji zdrowotnej oraz określanie potrzeb zdrowotnych ludności;
- 5) sytuacja zdrowotna Polski na tle Europy i świata;
- 6) procesy demograficzne a planowanie celów systemu ochrony zdrowia;
- 7) epidemiologia wybranych chorób zakaźnych: zakażenia wewnątrzszpitalne w Polsce i w Europie.

4. Promocja i profilaktyka zdrowotna:

- 1) podstawowe definicje: profilaktyka, promocja zdrowia, edukacja zdrowotna;
- 2) geneza, kierunki działania i strategie promocji zdrowia;
- 3) rola edukacji pacjenta w systemie opieki zdrowotnej;
- 4) zasady Evidence Based Public Health;
- 5) programy zdrowotne jako narzędzie profilaktyki i promocji zdrowia (Narodowy Program Zdrowia, Narodowy Program Zwalczania Chorób Nowotworowych, Narodowy Program Przeciwdziałania Chorobom Cywilizacyjnym - POL-HEALTH, Narodowy Program Wyrównywania Dostępności do Profilaktyki i Leczenia Chorób Układu Sercowo Naczyniowego POLKARD, Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu w Polsce, Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, przegląd programów samorządowych).

5. Bioetyka:

- 1) etyczne podstawy zdrowia publicznego: prawa człowieka a system opieki zdrowotnej, etyczne modele systemów opieki zdrowotnej, wolność indywidualna i jej granice w obszarze polityki zdrowotnej, solidaryzm społeczny, sprawiedliwość w dostępie do świadczeń zdrowotnych, równy dostęp do świadczeń zdrowotnych;
- 2) kluczowe wartości zdrowia publicznego: wartość zdrowia, wartość autonomii pacjenta, prywatność, zdrowie populacji, odpowiedzialność obywatela a odpowiedzialność władz publicznych za jego zdrowie;
- 3) wybrane dylematy etyczne zdrowia publicznego: równość dostępu do świadczeń a efektywność systemu opieki zdrowotnej, wysoka jakość świadczeń a efektywność systemu opieki zdrowotnej, wszechstronność a równość w dostępie do świadczeń,

pluralizm światopoglądowy a działania władz publicznych w obszarze zdrowia publicznego, wyrównywanie nierówności zdrowotnych, refundacja kosztów leczenia i leków, finansowanie procedur o wysokiej kosztowności, finansowanie leczenia chorób rzadkich;

- 4) rola lekarza w zdrowiu publicznym: lekarskie standardy etyczne i ich związek ze zdrowiem publicznym, lekarz w promocji i profilaktyce zdrowotnej, konflikty interesów pracowników ochrony zdrowia;
- 5) zagadnienia zdrowia publicznego w wybranych regulacjach bioetycznych: regulacje etyczne samorządów zawodów medycznych, Europejska Konwencja Bioetyczna.

Czas trwania części I: 5 dni (40 godzin dydaktycznych).

Część II: Orzecznictwo lekarskie *Zakres wiedzy:*

- 1) system zabezpieczenia społecznego choroby i jej następstw w Polsce;
- 2) rodzaje świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz warunki ich nabywania;
- 3) ogólne zasady i tryb przyznawania świadczeń dla ubezpieczonych i ich rodzin;
- 4) rola i zadania lekarzy leczących w procesie ubiegania się przez pacjenta
 - o przyznanie świadczeń z zabezpieczenia społecznego;
- 5) rola orzecznictwa lekarskiego w zabezpieczeniu społecznym;
- 6) zasady i tryb orzekania lekarskiego o:
 - a) czasowej niezdolności do pracy,
 - b) potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej,
 - c) okolicznościach uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego lub przedłużonego okresu zasiłkowego,
 - d) celowości przekwalifikowania zawodowego,
 - e) prawie do renty socjalnej,
 - a) niezdolności do pracy zarobkowej i jej stopniach,
 - g) całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym,
 - h) inwalidztwie funkcjonariuszy i żołnierzy zawodowych,
 - i) niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - j) okresie trwania: niezdolności do pracy, niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, niezdolności do samodzielnej egzystencji,
 - k) niepełnosprawności dzieci i dorosłych,
 - l) procentowym uszczerbku na zdrowiu;
- 7) opiniodawstwo sądowo-lekarskie;
- 8) Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF);
- 9) orzecznictwo lekarskie w ubezpieczeniach komercyjnych;
- 10) rola kompleksowej rehabilitacji w prewencji rentowej.

Czas trwania części II: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Czas trwania kursu ogółem - część I i część II: 8 dni (64 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie kolokwium z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

6. Kurs: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

Oczekuje się, że lekarz po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu lekarza i lekarza dentystry oraz

odpowiedzialności.

Zakres wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
 - a) świadczenia zdrowotne,
 - b) podmioty lecznicze - rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
 - c) działalność lecznicza lekarza, lekarza dentystry w formie praktyki zawodowej,
 - d) nadzór specjalistyczny i kontrole;
- 3) zasady wykonywania zawodu lekarza:
 - a) definicja zawodu lekarza,
 - b) prawo wykonywania zawodu.
 - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe lekarza,
 - d) kwalifikacje zawodowe,
 - e) eksperyment medyczny,
 - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
 - g) dokumentacja medyczna,
 - h) prawa pacjenta a powinności lekarza (pojęcie świadomej zgody, prawo do odmowy udzielenia świadczenia),
 - i) stwierdzenie zgonu i ustalenie przyczyn zgonu;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
 - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
 - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady wypisywania recept na leki oraz zleceń na wyroby medyczne;
- 6) zasady działania samorządu lekarskiego:
 - a) zadania izb lekarskich,
 - b) prawa i obowiązki członków samorządu lekarskiego,
 - c) odpowiedzialność zawodowa lekarzy - postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem lekarskim,
- 7) uregulowania szczególne dotyczące postępowania lekarza w innych ustawach, w tym w szczególności:
 - a) sztucznej prokreacji,
 - b) przeszczepiania narządów i tkanek,
 - c) przerywania ciąży,
 - d) zabiegów estetycznych,
 - e) leczenia paliatywnego i stanów terminalnych,
 - i) chorób psychicznych,
 - g) niektórych chorób zakaźnych,
 - h) przeciwdziałania i leczenia uzależnień,
 - i) badań klinicznych;
- 8) odpowiedzialność prawna lekarza - karna, cywilna:
 - a) odpowiedzialność- karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy lekarskiej),
 - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godziny dydaktyczne).

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie kolokwium z zakresu wiedzy objętej programem kursu, przeprowadzane przez kierownika kursu.

B – Staże kierunkowe

Lekarz jest zobowiązany do odbycia niżej wymienionych staży. Czas trwania stażu podany jest w tygodniach i dniach roboczych w wymiarze czasu pracy 7 godzin 35 minut dziennie. Staż należy przedłużyć o każdy dzień nieobecności, w tym również o dni ustawowo wolne od pracy w danym roku.

1. Staż podstawowy w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego

Cel stażu: nabycie umiejętności monitorowania leczenia balneologicznego i fizykoterapeutycznego, kojarzenia metod leczniczych w programy, praktycznego wykonania i stosowania zabiegów balneologicznych, fizykoterapeutycznych i klimatycznych, poznanie organizacji lecznictwa uzdrowiskowego.

Zakres wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych:

- 1) udział w codziennych wizytach lekarskich w uzdrowiskowym szpitalu klinicznym;
- 2) prowadzenie leczenia chorych pod kontrolą ordynatora;
- 3) opanowanie zasad programu komputerowego do prowadzenia dokumentacji chorych;
- 4) programowanie kompleksowego leczenia obejmującego: dietę, leczenie farmakologiczne, zabiegi balneologiczne, fizykoterapię, kinezyterapię i inne procedury;
- 5) udział w wykonywaniu testów czynnościowych u chorych z chorobami układu krążenia, układu naczyniowego, układu oddechowego;
- 6) uczestniczenie w wykonywaniu procedur balneologicznych: kąpiele lecznicze, kąpiele kinezyterapeutyczne, kinezyterapia, zabiegi borowinowe, inhalacje, procedury wodolecznicze, krioterapia, ciepłolecznictwo;
- 7) samodzielne wykonanie następujących procedur: inhalacji z wód mineralnych, okładów borowinowych, zabiegów wodoleczniczych, krioterapii, ciepłolecznictwa oraz innych zabiegów fizykoterapeutycznych.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika specjalizacji):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika specjalizacji wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 75 tygodni (375 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej.

2. Staż kierunkowy w zakresie techniki wykonywania procedur fizykoterapeutycznych

Cel stażu: nauczenie techniki wykonywania wszystkich najważniejszych zabiegów fizykoterapeutycznych oraz zapoznanie się z funkcjonowaniem poradni fizykoterapii i rehabilitacji.

Zakres wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych:

- 1) samodzielne wykonywanie procedur fizykoterapeutycznych z zakresu elektroterapii, ciepło- i zimnolecznictwa, światłolecznictwa, laseroterapii, magnetoterapii, ultradźwięków;

- 2) samodzielne wykonywanie podstawowych testów diagnostycznych (przed zastosowaniem elektroterapii, światłolecznictwa, kinezyterapii);
- 3) samodzielne programowanie łącznego stosowania kilku zabiegów fizykoterapeutycznych;
- 4) zapoznanie z organizacją poradni, zasadami bhp w zakładach fizykoterapii.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych).

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej lub ww. stażu.

3. Staż kierunkowy w zakresie medycyny uzdrowiskowej

Cel stażu: nabycie szczegółowych umiejętności praktycznych w leczeniu i monitorowaniu pacjentów w określonych chorobach w warunkach uzdrowiskowych.

Zakres wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych:

- 1) udział w codziennej wizycie lekarskiej;
- 2) prowadzenie chorych pod nadzorem ordynatora, kierownika stażu;
- 3) nauczanie praktycznego leczenia chorych w danym kierunku, w poszczególnych chorobach kardiologicznych, neurologicznych, reumatologicznych, dermatologicznych, pediatrycznych, rehabilitacji układu ruchu.

Forma zaliczenia stażu (u kierownika stażu):

- 1) złożenie kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej objętej programem stażu;
- 2) zaliczenie sprawdzianu z umiejętności praktycznych – potwierdzenie przez kierownika stażu wykonanych przez lekarza zabiegów lub procedur medycznych objętych programem stażu.

Czas trwania stażu: 2 tygodnie (10 dni roboczych). Lekarz odbywa staż kierunkowy w drugim roku trwania modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej.

Miejsce stażu: jednostka, która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej lub ww. stażu.

C – Szkolenie umiejętności wykonywania zabiegów i procedur medycznych

Wykaz procedur medycznych, które lekarz jest zobowiązany samodzielnie wykonać:

- 1) procedury balneologiczne: kąpiele mineralne, okłady borowinowe całkowite i częściowe, kąpiele elektryczno-wodne, inhalacje z wód mineralnych;
- 2) procedury wodolecznicze;
- 3) krioterapia miejscowa;
- 4) procedury ultradźwiękowe;
- 5) procedury światłolecznicze;
- 6) procedury laserowej stymulacji;
- 7) procedury elektrolecnicze;

- 8) wykonanie podstawowej elektrodiagnostyki;
- 9) procedury magnetoterapii;
- 10) procedury miejscowego ciepłolecznictwa.

Wykaz procedur medycznych, w których lekarz uczestniczy jako asysta:

- 1) kinezyterapia ogólna, zespołowa w sali i w wodzie;
- 2) ćwiczenia techniki PNF i McKenziego;
- 3) krioterapia ogólnoustrojowa;
- 4) ciepłolecznictwo ogólne;
- 5) procedury z wykorzystaniem fali uderzeniowej;
- 6) masaże klasyczne;
- 7) specjalistyczne zabiegi balneologiczne w ginekologii, proktologii, urologii i okulistyce – opcjonalnie.

D – Pełnienie dyżurów medycznych

Lekarz jest zobowiązany do odbycia dwóch dyżurów w pierwszym roku oraz dwóch dyżurów w drugim roku trwania modułu specjalistycznego w zakresie balneologii i medycyny fizykalnej, w jednostce która uzyskała akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej.

W przypadku pełnienia dyżuru medycznego objętego programem szkolenia specjalizacyjnego w wymiarze uniemożliwiającym skorzystanie przez lekarza z prawa do co najmniej 11 godzinnego dobowego nieprzerwanego odpoczynku, lekarzowi powinien być udzielony okres odpoczynku bezpośrednio po zakończeniu pełnienia dyżuru medycznego zgodnie z art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r., o działalności leczniczej (Dz. U. z 2018 r., poz. 160 z późn. zm.). Okres odpoczynku, o którym mowa powyżej nie powoduje wydłużenia szkolenia specjalizacyjnego.

E – Samokształcenie

Lekarz jest zobowiązany do ciągłego i aktywnego samokształcenia w celu pogłębiania swojej wiedzy, śledzenia postępów w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej, a w szczególności korzystania z polecanych pozycji piśmiennictwa, uczestniczenia w posiedzeniach edukacyjnych towarzystw naukowych, napisania publikacji i udziału w innych formach samokształcenia wskazanych przez kierownika specjalizacji.

1. Studiowanie piśmiennictwa

Lekarz powinien korzystać z aktualnych podręczników i czasopism naukowych z zakresu balneologii i medycyny fizykalnej, a także z innych źródeł wiedzy wskazanych przez kierownika specjalizacji.

2. Udział w działalności edukacyjnej towarzystw naukowych

Lekarz powinien brać udział w konferencjach, sympozjach i kongresach organizowanych przez Polskie Towarzystwo Balneologii i Medycyny Fizykalnej, a także jest zobowiązany do wygłoszenia przynajmniej jednego referatu w oddziale Polskiego Towarzystwa Balneologii i Medycyny Fizykalnej.

3. Przygotowanie publikacji

Lekarz jest zobowiązany do napisania pracy poglądowej lub kazuistycznej o tematyce balneologicznej, fizykoterapeutycznej, klimatoterapeutycznej lub uzdrowiskowej. Wcześniej opublikowanie artykułu z dziedziny balneologii i medycyny fizykalnej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, zwalnia z napisania pracy poglądowej.

4. Dodatkowe dni na samokształcenie

Lekarzowi odbywającemu kształcenie specjalizacyjne przysługuje od dnia 1 stycznia 2019 r., 6 dni rocznie na samokształcenie, przeznaczonych na udział w konferencjach, kursach naukowych, kursach doskonalących i innych szkoleniach, związanych bezpośrednio z realizowaną przez lekarza dziedziną szkolenia specjalizacyjnego, zgodnie z wyborem i potrzebami edukacyjnymi lekarza. Termin i sposób wykorzystania przez lekarza dodatkowych dni na samokształcenie wskazuje w uzgodnieniu z lekarzem kierownikiem specjalizacji poprzez odpowiednie skrócenie innych obowiązkowych elementów szkolenia specjalizacyjnego. Skrócenie to nie może dotyczyć kursów specjalizacyjnych a jedynie stażu podstawowego lub staży kierunkowych, przy czym wszystkie elementy szkolenia specjalizacyjnego (staże) muszą być zrealizowane i zaliczone. Kierownik specjalizacji w pierwszej kolejności decyduje o odpowiednim skróceniu czasu trwania stażu podstawowego, a jedynie w przypadku braku takiej możliwości odpowiednio skracając czas trwania staży kierunkowych, przy czym staż kierunkowy nie może ulec skróceniu o więcej niż połowę czasu trwania przewidzianą programem specjalizacji. Dodatkowe dni na samokształcenie nie wykorzystane w danym roku specjalizacji nie przechodzą na kolejne lata szkolenia specjalizacyjnego.

V. OCENA WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

1. Sprawdziany i kolokwia z wiedzy teoretycznej

Lekarz jest zobowiązany do:

- 1) zaliczenia sprawdzianu lub kolokwium na zakończenie każdego kursu z zakresu wiedzy objętej programem kursu – u kierownika kursu;
- 2) złożenia kolokwium na zakończenie każdego stażu z zakresu wiedzy objętej programem stażu – u kierownika stażu/specjalizacji.

2. Kolokwia cząstkowe

Lekarz zalicza u kierownika specjalizacji niżej wymienione kolokwia o tematyce:

- 1) działania lecznicze bodźców, zasady mechanizmu adaptacyjnego organizmu, sposoby dawkowania i monitorowania leczenia balneologicznego i fizykoterapeutycznego;
- 2) balneoterapia z wykorzystaniem wód mineralnych;
- 3) balneoterapia z wykorzystaniem peloidów;
- 4) hydroterapia i kinezyterapia;
- 5) podstawy bioklimatologii uzdrowiskowej i ochrony środowiska uzdrowiskowego;
- 6) elektrolecznictwo;
- 7) światłolecznictwo;
- 8) termoterapia;
- 9) balneochemia: klasyfikacja wód mineralnych i peloidów, zasoby naturalnych surowców leczniczych w Polsce;
- 10) balneofizykoterapia w chorobach układu krążenia;

- 11) balneofizykoterapia w chorobach układu oddechowego – górne i dolne drogi oddechowe;
- 12) balneofizykoterapia w chorobach metabolicznych i gastroenterologicznych;
- 13) balneofizykoterapia w chorobach ginekologicznych, urologicznych i nefrologicznych;
- 14) balneofizykoterapia w chorobach układu ruchu (reumatologia, ortopedia, neurologia).

2. Bieżąca ocena oraz sprawdziany umiejętności praktycznych

Bieżącej oceny nabywanych przez lekarza umiejętności praktycznych dokonuje kierownik specjalizacji lub kierownik stażu, w czasie poszczególnych staży. Lekarz jest zobowiązany do zaliczenia po każdym stażu sprawdzianu umiejętności praktycznych, tj. wykonanych przez lekarza samodzielnie lub jako pierwsza asysta zabiegów i procedur medycznych objętych programem stażu, co zostaje odnotowane w karcie szkolenia specjalizacyjnego w formie potwierdzenia zaliczenia stażu.

3. Ocena pracy pogładowej

Kierownik specjalizacji ocenia, recenzuje i zalicza napisaną pracę pogładową lub ocenia i akceptuje pracę opublikowaną w recenzowanym czasopiśmie medycznym.

VI. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Czas trwania szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej dla lekarzy posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: alergologii, anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgii dziecięcej, chirurgii ogólnej, chorób płuc, chorób płuc dzieci, chorób wewnętrznych, dermatologii i wenerologii, kardiochirurgii, medycyny ogólnej, medycyny pracy, medycyny ratunkowej, medycyny rodzinnej, neurologia, Neurologii dziecięcej, neurochirurgii, okulistyki, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, otolaryngologii, otolaryngologii dziecięcej, otorynolaryngologii, otorynolaryngologii dziecięcej, pediatrii, położnictwa i ginekologii, rehabilitacji medycznej, reumatologii, reumatologii dziecięcej, urologii, urologii dziecięcej wynosi 2 lata.

Lp.	Przebieg szkolenia	Czas trwania	
		liczba tygodni	liczba dni roboczych
1.	Staż podstawowy w zakładzie leczenia uzdrowiskowego	75	375
2.	Staż kierunkowy w zakresie techniki wykonywania procedur fizykoterapeutycznych	2	10
3.	Staż kierunkowy w zakresie medycyny uzdrowiskowej	2	10
4.	Kursy specjalizacyjne	8 tyg. i 1 dzień	41
5.	Urlopy wypoczynkowe	10 tyg. i 2 dni	52
6.	Dni ustawowo wolne od pracy	5 tyg. i 1 dzień	26
7.	Samokształcenie	1 tydz. i 3 dni	8
	Łącznie	104 tyg. i 2 dni	522

	Dodatkowe dni na samokształcenie (6 dni w każdym roku specjalizacji) przeznaczone na udział w konferencjach, kursach naukowych i doskonalących i innych szkoleniach w danej dziedzinie specjalizacji do wyboru lekarza	2 tyg. i 2 dni	12
--	--	----------------	----

VII. PAŃSTWOWY EGZAMIN SPECJALIZACYJNY

Szkolenie specjalizacyjne w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej kończy się Państwowym Egzaminem Specjalizacyjnym, złożonym z egzaminu testowego i egzaminu ustnego:

- 1) egzamin testowy stanowi zbiór pytań testowych wielokrotnego wyboru z zakresu wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji;
- 2) egzamin ustny zawiera pytania ustne problemowe, dotyczące wymaganej wiedzy określonej w programie specjalizacji.

Załącznik do programu specjalizacji w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej dla lekarzy posiadających specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny

STANDARDY AKREDYTACYJNE PODMIOTÓW SZKOLĄCYCH

– warunki, jakie musi spełnić jednostka w celu zapewnienia realizacji programu specjalizacji w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej

Podmiot prowadzący szkolenie specjalizacyjne jest zobowiązany spełnić poniższe standardy akredytacyjne:

1. *W zakresie prowadzenia działalności odpowiadającej profilowi szkolenia specjalizacyjnego:*
 - posiadanie w swojej strukturze organizacyjnej oddziału balneologii i medycyny fizykalnej lub innej komórki organizacyjnej posiadającej status podmiotu wykonującego działalność leczniczą, udzielającej specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu balneologii i medycyny fizykalnej.
2. *W zakresie zapewnienia warunków organizacyjnych umożliwiających realizację programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
 - posiadanie odpowiedniego pomieszczenia dydaktycznego, wyposażonego w sprzęt audiowizualny, dostęp do Internetu oraz podstawowe podręczniki i czasopisma naukowe z zakresu objętego programem specjalizacji.
3. *W zakresie zapewnienia pełnienia nadzoru nad jakością szkolenia specjalizacyjnego:*
 - posiadanie komisji lub powołanie osoby odpowiedzialnej za ocenę jakości szkolenia, organizowanie cyklicznych spotkań z lekarzami odbywającymi szkolenie specjalizacyjne, przyjmowanie i analizowanie zgłaszanych przez lekarzy uwag dotyczących problemów w realizacji ww. szkolenia.
4. *W zakresie zapewnienia monitorowania dokumentacji szkolenia specjalizacyjnego danego lekarza:*
 - a) okresowa kontrola kart szkolenia specjalizacyjnego oraz indeksów wykonanych zabiegów i procedur medycznych lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne,
 - b) weryfikacja terminowości odbywania i zaliczania kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz wykonywania zabiegów i procedur medycznych objętych programem specjalizacji, dokonywana przez komisję lub osobę odpowiedzialną za ocenę jakości szkolenia.
5. *W zakresie zapewnienia odpowiedniej kadry:*
 - posiadanie kadry specjalistów, którzy mogą pełnić funkcję kierownika specjalizacji lub kierownika stażu kierunkowego określonych w programie specjalizacji.
6. *W zakresie zapewnienia sprzętu i aparatury niezbędnych do realizacji programu specjalizacji:*
 - a) posiadanie sprzętu i aparatury medycznej niezbędnej do realizacji zadań określonych programem specjalizacji, w szczególności posiadanie kompletnego wyposażenia w sprzęt z zakresu medycyny fizykalnej albo w pełni wyposażonego zakładu przyrodoleczniczego:

- b) zakład medycyny fizykalnej powinien posiadać działy: elektroterapii, ultrasonoterapii, magnetoterapii, laseroterapii, aktynoterapii, termoterapii, hydroterapii, masażu leczniczego i kinezyterapii,
 - c) zakład przyrodoleczniczy powinien posiadać dział balneoterapii z peloidoterapią posługujący się naturalnymi surowcami leczniczymi oraz działy elektroterapii, ultrasonoterapii, magnetoterapii, laseroterapii, aktynoterapii, termoterapii.
7. *W zakresie udzielania świadczeń zdrowotnych umożliwiających zrealizowanie programu specjalizacji określonej liczbie lekarzy:*
- a) prowadzenie działalności polegającej na udzielaniu specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej,
 - b) udzielanie specjalistycznych świadczeń zdrowotnych, w tym wykonywanie zabiegów i procedur odpowiedniego rodzaju, w zakresie i liczbie umożliwiającej wszystkim lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne, w danej jednostce, realizację programu specjalizacji, w tym wykonanie zabiegów i procedur medycznych określonych w programie specjalizacji, z uwzględnieniem staży kierunkowych,
 - c) stałe monitorowanie jakości wykonywanych świadczeń, współpraca w tym zakresie z konsultantem wojewódzkim w dziedzinie balneologii i medycyny fizykalnej.
8. *W zakresie zapewnienia lekarzom odbywającym szkolenie specjalizacyjne pełnienia dyżurów medycznych:*
- zapewnienie pełnienia dyżurów medycznych w wymiarze określonym w programie specjalizacji lub wykonywania pracy w systemie zmianowym lub równoważnym czasie pracy w maksymalnym czasie pracy dopuszczonym w przepisach o działalności leczniczej.